

rada. En termes generals hi ha dos o tres anys comuns amb assignatures com anglès, matemàtiques, història, geografia, art, treballs manuals i tècniques de treballs, educació física (molt important), música, ciència i religió. En la divisió dels grups es té en compte la capacitat dels alumnes i les possibilitats o tendències per a enforçar l'assignatura, dintre de cada grup. Aquests dos o tres anys van potenciant les possibilitats de l'alumne segons la seva capacitat i les seves preferències i té l'avantatge de treure-li els complexos d'inferioritat, les proves d'examen, etc. El deixa madurar més i pot anar madurant el programa que més li agradi, orientat pels professors i amb una gradació que el farà més apte per a un treball que, pensen, dignificarà la millor preparació i no tindrà el caràcter de rebuig, perquè en qualsevol treball es vol que hi trobi —potser una mica utòpicament, per ara— la dignitat humana que qualsevol treball comporta, sense discriminacions, tan abundants avui.

Així doncs el problema que ja s'han plantejat els anglesos amb l'Escola comprensiva és el de si el sistema vigent fins ara (i no massa vell, però no hi ha estancament vàlid) és del tot just i si ho és aquesta determinació del nen als onze anys, que el fixa, d'una manera no invariable però sí difícil de variar, en un estament determinat. Si bé aquest sistema de me-

surar la intel·ligència individual ens sembla més honest que la segregació de sang o econòmica, no deixa de ser el canvi d'un ordre de preferències per un altre. La nostra filosofia encara està dominada per la creença que la vida és una carrera per a uns quants premis limitats. És fonamentalment una filosofia de limitació i restricció. En definitiva es pensa que el món és per a uns quants. I que el que no tingui la sort de néixer en una família noble o rica o, en el millor dels casos, amb intel·ligència, "que es faci repicar". Si bé en molts països no s'han plantejat encara la valoració de la intel·ligència, veiem que aquest camí de selecció d'uns pocs no deixa de ser l'amarga i cínica conclusió del materialista. Amèrica i Rússia des d'angles molt diferents l'han superada en certs aspectes. Això vol dir que no és la doctrina del món per a uns pocs l'única que compta i que pot tenir punts de vista diferents i no per això idealistes.

A la nostra societat el Cristianisme és històricament 2.000 anys vell però és encara molt nou en termes d'humanitat com un tot. És possible per tots els nens, per tots els homes, viure i fer-ho amb plenitud, però no fins que abandonem la nostra pràctica d'apropiar-nos la flor i nata per a uns quants i deixar el que sobri per a la resta. El resultat començaria a ser l'home redimit.

SECCIO DE CIENCIES MORALES I POLITIQUES

Encara sobre «Els orígens del Banc de Catalunya»

Ernest Lluch, autor de l'article Els orígens del "Banc de Catalunya", reproduït en aquesta "Revista" (n. 188, abril 1968), en resposta als comentaris que hi féu Marian Roca i que també aparegueren en aquesta publicació n.º 192, agost 1968), ens demana de fer-hi aparèixer les ratlles que segueixen. Ho fem amb la satisfacció que proporciona qualsevol polèmica erudita i que contribueix a puntualitzar alguns fets de la petita història local.

La lletra del senyor Marian Roca, malgrat assenyalar uns errors meus, cosa que no és agradable sobretot perquè sóc qui ha escrit l'article, manté un to que li agraeixo. Un altre consol és que els errors són, en sembla, menys dels que ell afirma. La primera observació que em fa sobre l'edat dels Recasens és encertada i ja me l'havia feta també un membre de la família. Quant als contactes dels Recasens amb l'anarquisme, jo també dic que tingueren lloc entrat el segle XX i no pas directament amb els Urales —nom que em va semblar que seria per al lector d'avui més expressiu que el de Montseny— sinó a través dels Urales. Important em sembla el testimoniatge del senyor Roca sobre la influència de l'anarquisme damunt molta part del jovent reusenc de l'època: "en el fons tenien sentiments anarquites". Això és en definitiva el que jo volia fer notar.

Sobre els anys en què Evarist Fàbregas va ésser president del Centre de Lectura també té raó car, segons el mateix Centre m'ha contestat, ho fou entre 1905 i 1908, encara que, fa un parell d'anys, el mateix Centre m'havia dit el 1900. En canvi, el senyor Roca confirma el que jo deia, o sia que al moment de la fundació de la banca ambdós socis pertanyien a agrupacions esquerranes i encara em concreta que al Front Nacionalista Republicà. Sobre el fet que els Recasens evolucionaren cap a la dreta crec que quedava bastant clar quan deia que hi hagué un "tomb reaccionari" i que en canvi Fàbregas, a la vinguda de la República, fou alcalde de Reus. El senyor Roca em diu que Eduard Recasens fou diputat de la Lliga l'any 1923, però si avancéssim encara alguns anys trobaríem que mentre la Lliga quedà distanciada de la Dictadura, els germans Recasens s'hi havien lligat a

través de Calvo Sotelo. El 2 de juliol de 1930 el periòdic madrileny "El Sol" publicava un article de Francesc Recasens on deia que "España debe y puede vencer; tiene las armas dispuestas y no necesita más que el Caudillo que sepa hablar y sepa actuar, dentro y fuera del país, como un hombre de 1930. Si éste no surge muy pronto, los españoles tienen el deber de inventarlo". La redacció del diari cregué estar obligada a dir que "siempre hemos creído que la salvación de España no puede pender de un hombre sino de algo mucho más complejo y duradero: el espíritu ciudadano, la opinión pública, libremente desenvueltos y soberanamente acatados".

L'anècdota sobre la fundació de la banca és realment molt interessant. Succeeix en un local del catalanisme d'esquerres i en Fàbregas li deia a en Recasens: "Jo, de vós, el que faria seria posar una banca". Afirmació aquesta última que lliga —o millor dit, confirma— el que jo havia escrit: "Resumint molt podríem dir que Fàbregas hi posà els diners, i Recasens el coneixement financer". I això ho volem recalcar: els realment banquers foren els germans Recasens. Sobre l'afluïxament esquerrà de Fàbregas el trobo natural perquè jo que conec fills de banquers d'esquerra no sé que cap dels seus pares ho sigui. Vist des de la meua perspectiva, el fet que Fàbregas augmentés la subvenció a un diari esquerrà que estava poc o molt distanciat d'ell marca una fidelitat ideològica remarcable. La gran làpida que hi ha a l'entrada del Centre de Lectura de Reus, en la qual es qualifica Fàbregas de "filàntrop" sembla, doncs, tenir, almenys, una part de raó.

ERNEST LLUCH